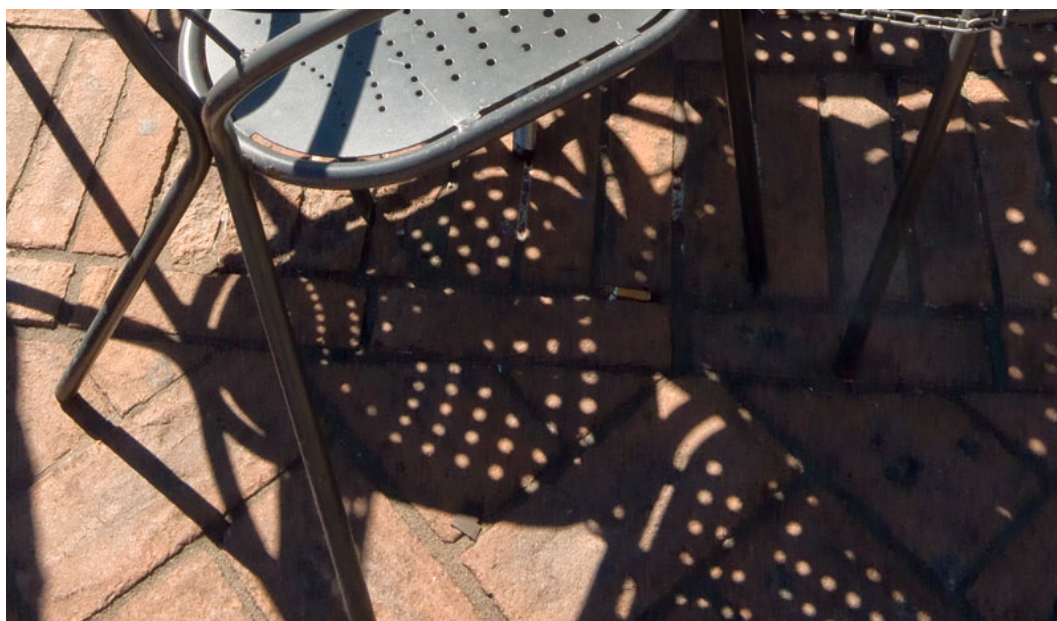

Basismodul 1

Lad os finde noget på nettet

– internet og informationssøgning

Indledning	3
Internettet – et medie i undervisningen.....	3
Internet og World Wide Web.....	4
Informationssøgning i undervisningen.....	6
Hjælpemidler til søgning	8
Vurdering af informationer	12
Hvis man har svært ved at læse eller skrive.....	14
Om øvelserne til modulet	16
Læsning til modulet	16

Indledning

" I 2007 har 83 pct. af befolkningen adgang til internettet fra hjemmet. Mere end ni ud af ti danskere med internetadgang fra hjemmet har en bredbåndsforbindelse, f.eks. ADSL.

76 pct. af befolkningen bruger internettet mindst en gang om ugen. De private formål, som internettet især bruges til, er at søge information og benytte onlineservices (79 pct.), samt at kommunikere (75 pct.). 57 pct. af befolkningen har ordnet forskellige former for bankforretninger via internettet inden for de sidste tre måneder, og 22 pct. har solgt varer eller tjenester.

90 pct. e-handlede fra dansksprogede hjemmesider, mens 40 pct. benyttede sig af fremmedsprogede hjemmesider. (...)"¹

For de fleste elever er internettet en lige så dagligdags ting som mobiltelefonen eller radio og tv.

Internettet spiller en større og større rolle i det globale samfund lige fra køb og salg af varer over søgning efter oplysninger om stort set alt til kommunikationsplatform for nyhedsmedier, terrorister osv.

Internettet er med dets mange muligheder et arbejdsredskab og medie, som må gøres til genstand for undervisning i skolen. Herved kan eleverne blive bedre til at udnytte de mange ressourcer, som findes på nettet, og samtidig blive bevidste om og kritiske over for, hvad de møder og tilbydes via internettet.

Internet – en dagligdags ting med mange muligheder

Internettet – et medie i undervisningen

Internettet er et medie, som spiller en stor rolle i vores dagligdag, og derfor skal vi være i stand til at vurdere dets muligheder, ligesom vi gør, når vi inddrager og vurderer medier som bøger, aviser, blade, tv og film.

I forbindelse med undervisning er det nødvendigt at kunne orientere sig på internettet og være i stand til at finde frem til netop de pålidelige oplysninger, man har brug for og dermed også vurdere internettet som læremiddel.

Når du inddrager internettet i undervisningen, rejser der sig mange spørgsmål:

- Hvem står bag oplysningerne på de enkelte websider?
- Kan man stole på de oplysninger, man finder på nettet?
- Hvordan finder man rundt på nettet?
- Hvor gemmer de nyttige informationer sig blandt

Flere kvalifikationskrav til dig som underviser

¹ Se den seneste statistik på

www.dst.dk/Statistik/ags/IT/Befolkningen.aspx

alle ligegyldighederne?

Enhver, der ønsker det, kan finde et sted at publicere et indhold på nettet. Denne åbenhed kan måske siges at være en svaghed; men de fleste synes nok, at den store brugerindflydelse netop er nettets særlige styrke og baggrunden for den voldsomme dynamik i internettets udvikling.

De mange websider på internettet er forbundet med hinanden og danner tilsammen et kolossalt, globalt "spindelvæv", også kaldet et hypertextsystem. Med et klik springer du fra fx den lokale operas koncertprogram til en side om Händel, og på grund af nettets decentral struktur ved du knap nok, om websiden kommer fra Danmark, Dublin eller Dubai.

Den centrale styring af internettet vedrører kun de tekniske aspekter og administration af rettighederne til bestemte områdenavne, fx retten til at bruge .com, .dk og .eu som en del af navnet.

En decentral struktur

Internet og World Wide Web

Fra en teknisk synsvinkel kan man betragte internettet som et net af forbindelser mellem computere verden over. Netop disse forbindelser gør det muligt at åbne websteder, som rent fysisk ligger på maskiner andre steder. De samme forbindelser gør det også muligt at sende e-mail til datteren på tur i Australien, fordi hun kan åbne mailen på en netcafé i Sydney.

Internettets struktur

Det fysiske net består af lyslederkabler, kobberkabler, satellitforbindelser og en masse større og mindre computere, som står rundt omkring i verden. Det består også af en masse forskellige computerprogrammer, som sørger for, at nettet kan fungere, og at de mange computere kan finde hinanden og tale sammen.

De fleste brugere færdes på den del af internettet, som hedder World Wide Web, som også kaldes webben eller webbet. World Wide Web er et såkaldt hypertextsystem med en stor samling dokumenter eller websider, der er indbyrdes forbundet via link.

World Wide Web

Det er derfor et fundamentalt princip på World Wide Web, at du begynder din læsning på én webside. Når du finder en interessant henvisning til en anden webside, skifter du til den ved at klikke på et link udformet som en tekst, et billede eller en knap. I det nye dokument skifter du måske til endnu en webside og så fremdeles. Websiderne ligger rent fysisk på computere over hele verden; men det mærker man ikke som bruger.

For at se siderne på webbet bruger du et program, som kaldes for en browser, fx Internet Explorer, Firefox, Flock og Opera, som er nogle af de mest anvendte i Danmark.

Browseren

Når du klikker på et link i browseren, sender du en besked om at få en webside vist på skærmen, nemlig den, som linket peger på. Det er browserens opgave at sende din besked videre til det sted på nettet, hvor siden findes, modtage siden derfra og vise siden på din skærm.

Du kan give browseren besked om at finde en side frem på to forskellige måder:

- Ved at skrive den faktiske adresse, URL'en, fx <http://www.paedagogisk-it-koerekort.dk>
- Ved at klikke på et link, der indeholder adressen, fx www.paedagogisk-it-koerekort.dk

Når du bruger internettet er det en stor udfordring at finde nyttige og pålidelige informationer blandt de milliarder af sider, der er tilgængelige.

Selv om du starter med ønsket og intentionen om at finde en bestemt oplysning, er det let at blive afledt og ende på sider, som ser interessante ud, og som muligvis kan fortælle noget spændende – men om et helt andet emne. Det kan sammenlignes med at lede i et leksikon efter ordet "pythagoras" – og ende med at læse et langt indlæg om "pytonslange" i stedet, fordi billedet af slangen var mere iøjnefaldende end forklaringen på den pythagoræiske læresætning.

På nettet er det blot langt lettere at blive afledt, og det må indgå som en del af arbejdet med at lære sig at bruge internettet i undervisningen.

En anden udfordring ligger i de etiske problemstillinger, som kommer af mulighederne for at samarbejde med andre over nettet og bruge det publicerede materiale. Det kan være nødvendigt, at du i din undervisning fx arbejder med og diskuterer et sæt af spilleregler og råd om god opførsel på nettet også kaldet netikette.

I første omgang må regler for samarbejde tages op. Her kan det være nødvendigt at gøre opmærksom på, at aftaler skal overholdes, og at kommunikation med andre på nettet forudsætter et "urbant" sprog.

For det andet er der regler for, hvordan man må bruge andres tekster, billeder, lyde og diverse data, hvis man vil offentliggøre det på fx institutionens websted i forbindelse med et undervisningsprojekt. Du kan læse mere om ophavsret på EMU, www.emu.dk/webetik/

Spørger man den retmæssige ejer om lov, kan man ofte komme langt, og fx få tilladelse til at anvende et specielt foto i en præsentation. Det kan samtidig være en god kommunikationsøvelse at prøve at få en sådan tilladelse i hus.

En portal er et godt udgangspunkt for en søgning på nettet og kan være en hjælp til at holde kursen. Biblioteker, kommuner og ministerier kan være indfaldsveje til nettet via en portal, men også din arbejdsplads' eget websted kan være veletilrettelagt vej ud på internettet.

Orienteringsproblemer på nettet

Nettet og etik = netikette

Portaler som udgangspunkter

Kommercielle websteder kæmper om brugernes opmærksomhed, som de forskellige søgetjenester også gør det. Det resulterer fx i, at nogle af søgemaskinerne har udvidet deres service, så de ud over grundydelsen – søgning på internettet – kan levere link til oversættelser, nyheder, tv-programmer, auktioner, rejser og meget andet.

Målet er naturligvis at få brugerne til at vælge netop dette websted som deres faste portal til nettet.

Undervisningsportaler

EMU, emu.dk, er et eksempel på en portal, der henvender sig til undervisere og elever/studerende. Fra EMU kommer du videre til mange undervisningsrelevante websteder, fx:

- Fagenes Infoguide, infoguide.emu.dk, hvor fagredaktører samler og vedligeholder en række annoterede henvisninger. Henvisningerne er ordnet efter fag og emner
- Materialeplatformen, materialeplatform.emu.dk, som er et katalog over danske læringsressourcer og inspirationsmaterialer.

Informationssøgning i undervisningen

Informationssøgning på internettet er aktuelt i alle faglige sammenhænge. Informationerne fra nettet indgår som ressourcer sammen med øvrige mere traditionelle læremidler i fx emnearbejder, projektopgaver og sprogundervisning.

Brug af nettet til søgning er generelt meget motiverede og kan lynhurtigt give oplysninger fra kilder over hele

verden. Det opleves ikke blokerende, at sproget ikke altid er dansk – man kan jo altid søge videre, hvis det bliver for svært eller uvedkommende.

Eksempel fra grundskolen

Vikinger på nettet

Selv om internettet ikke var opfundet i vikingetiden, er der meget at finde om emnet alligevel. Der er stor forskel på, hvorledes sådan en søgning planlægges. Men når man går i 3. klasse, kan det være vanskeligt og tidsrøvende at skulle søge vha. en søgemaskine, mens en 9. klasse eller en voksen er mere erfaren og har brug for at kunne indskrænke søgningen og udvælge passende steder.

På emu.dk søger læreren på "vikinger" og bruger søgningen som udgangspunkt for det videre arbejde. Søgningen giver 87 resultater, så det er nødvendigt at gøre søgningen mere målrettet hvis det fx er 3. klasse. Hun bruger derfor "vikinger + 3. klasse" som søgeterm. Den samme søgeteknik som på Google og andre søgetjenester. Den nye søgning giver 22 resultater, og hun kan nu begynde at kikke nærmere på de enkelte henvisninger og vurdere, hvad hun vil bruge, og hvordan hun vil bruge det sammen med eleverne.

Læreren kan også slå op på Fagenes Infoguide, infoguide.emu.dk, hvor det er muligt at bruge et alfabetisk register og se relevante resultater som fx:

[Vikingerne](#) Grundskole > Historie > Tidsperioder > Før 1050 > Vikingerne
[Vikingetid](#) Ungdomsuddannelser > Historie > Før 1750 > Vikingetid
[Vikingetiden](#) Emner på tværs > Historie > Historiske perioder > Vikingetiden
[Vikingetiden](#) Emner på tværs > Historie > Danmarks historie > Vikingetiden

Læreren laver herefter en liste med relevante link og beskrivelser ordnet efter indhold, som eleverne kan arbejde videre med sammen med det øvrige materiale. Listen kan laves i Word og ligge elektronisk i den fælles mappe. Den kan indgå i et Arbejdsrum på intranettet eller ligge som et fælles dokument på internettet. I stedet for at skulle skrive lange adresser som fx <http://www.viking.u-net.dk/billeder/billeder.htm> bruges det som bogmærke fra dokumentet

Den "ukontrollerede" adgang til den megen information ændrer din rolle som underviser. Du har ikke og kan ikke på forhånd have kendskab til og vurdere de informationer og data, som bliver fundet i søgning på nettet. Derfor vil din undervisning også komme til at indeholde vejledninger i og strategier for søgning.

Ud fra din faglighed, erfaring og målene med undervisningen er du den bedste til at bevidstgøre om brugen af informationerne ved at opfordre til at stille kritiske spørgsmål til ressourcerne og blive bevidste om værdien af søgeresultaterne.

I undervisningen skal der arbejdes at vurdere de ressourcer, som søgningen giver, og vælge de bedste og mest relevante i sammenhængen.

Hele tilrettelæggelsen af undervisningen påvirkes af de nye muligheder og arbejdsformer ved, at der i højere grad end tidligere stilles åbne opgaver, som ikke har et

En ny rolle som underviser

entydigt facit.

Et eksempel fra grundskolen

Flere fag, alle klasser

En elefant i billedet

Det er et tilbagevendende problem at skaffe billedmateriale til rapporter og andre skriftlige produkter, der fremstilles på computer. Internettet er en guldgrube af billeder, og på flere søgemaskiner er der direkte mulighed for at søge efter billeder med et bestemt motiv.

I en klasse på mellemtrinnet arbejder man med Afrikas dyreliv, og læreren har derfor lært børnene at gå ind i søgemaskinen AltaVista, altavista.dk, og bruge billedsøgningen dér.

Når eleverne har valgt søgning på billeder, skal de blot skrive navnet på det dyr, de arbejder med. En søgning på "elefant" i forskellige søgemaskiner kan give mange resultater, fx:

- AltaVista, altavista.dk: 180.166 resultater
- Google, google.dk: 241.000 resultater
- MSN, msn.dk: 45.546 resultater.

Vil børnene flere billeder, kan søgningen foregå på engelsk. En søgning på "elephant" giver endnu flere resultater:

I søgeresultaterne kan eleverne gennemse billederne i diastørrelse. Når de finder et, de vil bruge, klikker de blot på billedet. I de fleste tilfælde kommer de direkte hen til den side, som billedet er placeret på. Fra siden kan de gemme billedet til videre brug. Men at finde det rigtige blandt 675.000 eller blot 22.000 kræver bevidste strategier for arbejdet med søgeresultaterne.

Vær også opmærksom på de nyere billeddelingssteder som fx flickr.com hvor det i skrivende stund er muligt at finde mere end 300.000 engelske elephants. Flickr angiver ved hvert billede hvad andre "må" mht. rettigheder, men der er ingen garanti for at udgiveren ikke har lånt materialet andetsteds. Så her er det også klogt at spørge om lov.

Husk også på, at der kan være sat grænser for, hvad billeder fra internettet må bruges til, jf. fx afsnittet "Nettet og etik = netikette" vedr. ophavsret.

Hjælpemidler til søgning

Når man vil søge på nettet, kan man bruge to forskellige fremgangsmåder:

1. Et *redigeret indeks*, som er lavet manuelt
2. Et *automatiseret stikordsindeks*, som opbygges af specielle programmer.

Da det koster penge at lave disse ting, er begge typer oftest finansieret af reklamer på søgesiderne. Det er den pris, man som bruger må betale for den gratis service på søgesiderne (selv om der er undtagelser).

Det redigerede indeks er velegnet, når man er interesseret i stof om velkendte temaer inden for etablerede kategorier.

Du kan iagttage forskellen på den redigerede søgning

To hjælpemidler til søgning

Det redigerede indeks

og den automatiserede ved at gå ind på Fagenes Infoguide, infoguide.emu.dk, og vælge at søge i søgefeltet eller bruge venstremenuen og se de emner, der er valgt under de forskellige punkter.

Som eksempler på redigerede indekser, der ikke er tilrettelagt med undervisning for øje kan nævnes:

- Nyhedsindex, ni.dk
- Jubii, jubii.dk
- Dmoz, dmoz.org.

Et redigeret indeks er lavet ved, at ejere af websteder har tilmeldt deres webadresse til indekset. Hos firmaet sidder en redaktion, der undersøger indholdet af webstedet. Redaktionen afgør, hvilke kategorier det skal høre under, og lægger beskrivelse og link ind på indeksets lister. Dmoz har et netværk af frivillige redaktører fra hele verden, og mange søgemaskiner bruger denne tjeneste til at "ranke" søgeresultater med. Optræder siden hos Dmoz ryger den højere op i søgningerne, da Dmoz kan være et tegn på seriøsitet.

Brugerens indgang til indekset er således nogle overordnede kategorier, som opdeles i mere og mere specialiserede kategorier, efterhånden som man klikker sig ned gennem indekset. For at finde det lokale teater må brugeren fx starte med at vælge hovedemnet "Kultur". Under dette emne kan man bl.a. vælge emnet "Teatre", og under dette emne finder man så forhåbentligt navnet på det teater, man er interesseret i.

Ulempen ved dette hierarkiske kategorisystem ligger i, at brugeren begrænses af de valgmuligheder, redaktørerne har stillet op.

Ofte udarbejdes der dog også nøgleord, som brugerne kan søge webstederne ud fra.

Det automatiserede stikordsindeks er velegnet, når man søger oplysning om specielle emner, som man ikke uden videre kan placere under et generelt kategorisystem. Som eksempler på stikordsindekser kan nævnes:

- AltaVista, altavista.dk
- Google, google.dk
- Clusty, clusty.com
- Ixquick, ixquick.com.

Stikordsindekset opbygges automatisk af et specielt program, en såkaldt robot. Robotten kontakter af sig selv computere, som har websteder liggende, og får tilsendt alle websiderne. Den bryder derefter teksten på siderne op i ordlister, som den gemmer sammen med adressen på webstedet. Når robotten fx besøger Undervisningsministeriets websted på uvm.dk vil den kunne registrere en masse forskellige stikord i teksterne, fx:

- Bertel Haarder

**Det automatiske indeks:
søgerobot**

- engelsk
- undervisningsdifferentiering.

Hvis en bruger søger på ordet "undervisningsdifferentiering", vil søgetjenesten levere en liste over de websteder, der har websider, hvor robotten på et tidligere tidspunkt har fundet dette stikord.

uvm.dk vil dukke op flere gange på listen (på de fleste søgemaskiner) – sammen med mange andre internetadresser, hvor robotten også har fundet dette stikord. Det er denne søgestrategi, som blev anvendt i eksemplet med billeder af elefanter i afsnittet ovenfor.

Stikordsregistre begrænser ikke på samme måde søgningen som de redigerede indeksers kategorier. Det betyder til gengæld, at der stilles større krav til at beherske forskellige søgeteknikker og strategier for at få et brugbart og kvalificeret søgeresultat og ikke sidde med flere tusinde henvisninger til websider verden over.

Du kan finde hjælp og vejledning i søgning mange steder. Laver du fx en stikordssøgning på EMU, emu.dk, får du en række henvisninger, som hver for sig angriber søgning på nettet ud fra forskellige vinkler.

Det er ofte et problem at finde frem til netop de websteder, som i den aktuelle situation er relevante – *uden* samtidig at finde mængder af irrelevante sider.

Robotter og indekseringssystemer udvikles hele tiden; men du kan optimere din søgning, hvis du benytter dig af nogle basale principper og teknikker i din søgning.

- Hvis resultatet fx skal anvendes af elever, som endnu ikke kan læse engelsk, kan du bede søgerobotten om kun at anvende stikord, der hører til danske websteder
- Hvis en søgning på et stikord ikke lykkes, kan du prøve at lave en ny søgning på et andet stikord med næsten samme betydning – eller på et stikord, der er et overordnet begreb i forhold til det først brugte søgeord
- Brug flere stikord på én gang og præciser hvilke stikord, der gerne må forekomme som alternativer, og hvilke stikord, der absolut skal være til stede på websiden.

Der er mere om metoder til søgning i øvelserne til denne del af modulet.

Systematik og metode i søgning

ENCYCLOPÆDIA
Britannica Online
ACADEMIC EDITION

HOME | WORKSPACE | GUIDED TOUR | HELP

SEARCH: GO [Advanced Search](#) Not sure of spelling

Content Related to this Topic:

Main Article	
Images	6
Index Entry	2

This Article's Table of Contents

- Introduction
- Representative Works
 - [The Jimi Hendrix Experience](#)
 - [Jimi Hendrix](#)
- Additional Reading

[Print this Table of Contents](#)

Hendrix, Jimi

Encyclopædia Britannica

Page 1 of 4

[SAVE TO WORKSPACE](#) [PRINT PAGE](#) [PRINT ARTICLE](#) [E-MAIL ARTICLE](#) [CITE ARTICLE](#)

[Comments or Suggestions?](#) [Share this Article with Your Readers](#)

born Nov. 27, 1942, Seattle, Wash., U.S.
died Sept. 18, 1970, London, Eng.

byname of James Marshall Hendrix, originally John Allen Hendrix American rock guitarist, singer, and composer who fused American traditions of **blues**, **jazz**, **rock**, and **soul** with techniques of British avant-garde rock to redefine the electric guitar in his own image.

Jimi Hendrix at the Woodstock Music and Art Fair, 1969.
Henry Diltz/Corbis

Jimi Hendrix.
© Corbis

Though his active career as a featured artist lasted a mere four years, Hendrix altered the course of popular music and became one of the most successful and influential musicians of his era. An instrumentalist who radically redefined the expressive potential and sonic palette of the electric guitar, he was the composer of a classic repertoire of songs ranging from ferocious rockers to delicate, complex ballads. He also was the most charismatic in-concert performer of his generation. Moreover, he was a visionary who collapsed the genre boundaries of rock, soul, blues, and jazz and an iconic figure whose appeal linked

Expand Your Research:

- [Journals And Magazines](#)
- [The Web's Best Sites](#)
- [Britannica Web Search](#)
- [Additional Readings](#)

Workspace Projects

Project 1

No entries available

[Open Workspace](#)

Et alternativ er at bruge et egentligt leksikon. På nettet er der flere muligheder at vælge imellem:

- Encyclopedia Britannica, www.britannica.com, har længe ligget som en gratis, men reklamefinansieret tjeneste. Den findes dog uden reklamer under Skolernes Databaseservice, SkoDa, skoda.emu.dk, hvor du også finder en række andre ressourcer. Adgangen til SkoDa kræver abonnement, men det har hovedparten af Danmarks undervisningsinstitutioner. Prøv selv med dit uni-login, der er det samme som du bruger til dette kursus.
- Wikipedia, wikipedia.org, er et stort leksikon udarbejdet af frivillige redaktører. Wikipedia findes på mange sprog, også dansk, da.wikipedia.org. Følg med på dette sted, da det bliver kraftigt udvidet med billedsamlinger, kogebøger, hele romaner etc. – og bidrag evt. selv til webværket, da.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Forside. Læs også om, hvad wikiwiki egentlig betyder.

Leksika

Vurdering af informationer

Der er tilsyneladende ikke grænser for, hvad man kan få oplysninger om på internettet. Men der er ingen garanti for, at informationerne på alle disse sider er korrekte. Det er derfor klogt at træne sig selv i at se kritisk på de sider, der kommer frem på skærmen.

Hvis man vil prøve at vurdere indholdet af en webside er der et par forhold, man bør tage med i betragtning:

- Kan man se, hvem der har lavet siden?
- Hvilke motiver kan udgiveren have til at være på nettet?
- Kan man verificere, at udgiveren af websiden også er den, han giver sig ud for?
- Kan man på siden finde en mailadresse, som man kan skrive til?
- Er der oplysninger om, hvornår websiden sidst er blevet ændret?

Ofte er det kun indgangssiden til et websted, der indeholder oplysningerne om forfatter eller producent. Længere nede i sidehierarkiet mangler disse informationer ofte. Når en tilfældig side fra et websted dukker op i et søgeresultat, er det derfor ikke sikkert, at den er forsynet med de nævnte oplysninger. Det drejer sig så her om at kunne navigere til webstedets forside, som er den egentlige *homepage*¹.

De bedste informationskilder er offentlige myndigheder, institutioner og offentlige organisationer, som i kraft af deres status er forpligtede til at fremlægge så objektive og korrekte informationer som muligt.

Sider, der er publiceret af politiske partier, kirkelige organisationer, foreninger og privatpersoner må man nødvendigvis forholde sig lidt mere kritisk til:

- Hvilke interesser ligger bag webstedet?
- Hvilke synspunkter prøver de at fremme?
- Hvilken dokumentation er der for indholdet på siderne?

Overvejelser, som du også kender fra andre materialer.

Mange informationer på nettet er i dag organiseret i databaser. Denne organisationsform kan være valgt, fordi det derved bliver lettere og hurtigere at finde informationerne, som fx i en database i SkoDa, eller fordi det bliver lettere at opdatere webstedet, som fx på avisernes websteder. I begge tilfælde vil en søgerobot ikke have mulighed for at finde de informationer, der er placeret i databaserne.

Spørgsmål til en webside

Typer af informationskilder

Information i databaser

¹ Når vi på dansk siger hjemmeside om et helt websted er det i virkeligheden en (dårlig) oversættelse af det engelske ord homepage, som faktisk kun refererer til webstedets forside.

Som underviser bør man være klar over, at selv om en søgning vha. en søgemaskine ikke giver et brugbart resultat, kan der alligevel være databaser, der indeholder nyttige og korrekte informationer, som kan anvendes. Derfor må også undervise i brugen af disse databaser. I de it-håndværksmæssige øvelser til dette modul er der øvelser i søgning i databaserne i SkoDa.

Projektarbejdsform

Det står selv på internettet!

Et hold arbejder med en projektopgave. En gruppe kommer med en tekst, de har fundet på internettet: "Her kan du selv se, det er rigtigt nok, at ...".

Underviseren kan ikke se på siden, hvor den stammer fra, og det gør han dem opmærksom på:

– *Prøv at finde den side igen, så vi kan se på adressen i browseren, hvor den hører til. Så kan vi måske finde ud af, hvem der står bag den. I må i hvert fald ikke bruge teksten i jeres opgave uden at vide, hvem der er kilde til de oplysninger.*

De må altså i gang med at finde siden igen, og det lykkes heldigvis, og det giver pludselig oplysningerne på siden en helt ny dimension, som de må forholde sig til, da de finder ud af, hvem afsenderen er.

- Kan man have tillid til de oplysninger, som ligger på webstedet, hvem har i det hele taget skrevet oplysningerne, hvem er de? Diskussionen er i fuld gang. De er ikke enige og bliver hver især nødt til at argumentere for deres synspunkter, før de kan tage stilling til, om de vil bruge materialet.

Den nemme adgang til at lægge materiale ud på nettet øger risikoen for misbrug. Enhver kan offentliggøre websider, der indeholder forkerte påstande, opfordrer til vold eller racisme, eller som på anden måde udnytter tilliden til det trykte ord. I Danmark har der i det seneste års tid været eksempler på, at ejere af websteder er blevet politianmeldt på grund af indholdet på deres websted.

De fleste informationsudbydere er omhyggelige med at beskytte deres navne, logoer m.m. Andre, som fx LEGO, prøver at udnytte de reklamemuligheder, der ligger i interessen for deres websider og fortæller detaljeret, hvad man må – og hvad man ikke må – foretage sig med deres varemærke, illustrationer og websider.

Den danske lovgivning om digital kopiering af materiale fra internettet er senest ændret juli 2005, se evt. Kulturministeriets websted, infokiosk.dk. Du skal under alle omstændigheder være opmærksom på de gældende regler om ophavsret. Det kan være en fordel, at hele institutionen tager spørgsmålet op, så alle hjælper hinanden med at finde og overholde reglerne og få en fælles politik og retningslinjer. På EMU, emu.dk, kan du finde råd og vejledning om ophavsret. Visse materialer kan være frikøbt til brug i undervisningssammenhæng som fx Polfoto i SkoDa.

Misinformation på nettet

Anvendelse af andres materiale

Nogle steder findes der dog illustrationsmateriale, som man godt må bruge til ikke kommercielle formål. Her kan man finde frem til ved at formulere en søgesætning med stikord som "fotos", "photos", "download", "free" osv. Denne lille fyr kunne være fundet på <http://www.foto-arkiv.dk/> eller clipart.dk:

Hvis man har svært ved at læse eller skrive

Hvis man har svært ved at læse og skrive, risikerer man, at man ikke kan få gavn af de mange informationer og data, som ligger på nettet. Derfor gælder det om at være opmærksom på de værktøjer, som kan kompensere for de manglende læse- og skrivefærdigheder. Disse værktøjer gør det fx muligt at få en web-side læst op.

Oplæsningen kan foregå enten med syntetisk eller digitaliseret tale. Syntetisk tale generes af computeren, mens digitaliseret tale er indlæst af en stemme.

Forskellen – bortset fra udtalen – ligger i, at syntetisk tale kan læse alle bogstavkombinationer – som kan udtales i dansk – op. Den digitaliserede tale skal derimod kunne genkende bogstavsammensætningen, samtidig med at bogstavsammensætningen skal være indlæst som et ord i lydbanken. Hvis oplæsningen støder på en ukendt bogstavsammensætning, kan den ikke læse ordet op, fordi det ikke findes i lydbanken. Det kan så være muligt at få stavet ordet eller lade den syntetiske tale tage over og udtale det.

For at få læst tekster op, skal man som regel kopiere

**Oplæsning på
internettet**

teksten på skærmen og flytte den ind i oplæsningsprogrammet.

På www.adgangforalle.dk kan du hente en fjernbetjening. Denne fjernbetjening er et program, som benytter syntetisk tale. Med fjernbetjeningen vil man altid kunne få læst tekst og ord op på internettet, men kun på dansk.

Skal der læses engelske tekster op, er det muligt at få sat computeren op med engelsk talesyntese, der følger med Windows XP og Windows Vista.

Det er vanskeligt at søge på internettet, hvis man har vanskeligt ved at stave rigtigt. Som underviser kan du hjælpe støtte på flere måder. Du kan lave ordlister, der kan klippe/klistres fra ind i søgemaskinen. Du kan også lave bogmærker til udvalgte webadresser, som søgningen med fordel kan koncentreres om.

Nogle har svært ved at overskue browseren med de mange muligheder, der er. For dem kan det være nyttigt at tilpasse visningen ved at fjerne eller tilføje knapper. Andre har fordel af at bruge større skrifttyper, tydeligere markør osv. I sådanne tilfælde kan du søge råd og hjælp hos den it-ansvarlige, der kan hjælpe med disse indstillinger.

Ikke alle søgemaskiner er lette at finde rundt på, hvis man har vanskeligheder ved at læse. Nogle søgetjenerer er meget flot sat op med masser af billeder. Her kan man være udsat for, at det, der fremtræder som tekst, kan være billeder af tekst, dvs. grafik. Hvis det er tilfældet, kan ordene ikke læses op vha. programmer til syntetisk eller digitaliseret tale. Det er derfor vigtigt at vælge søgemaskiner med stor grad af ægte tekst og begrænset forekomst af grafiktekst.

Adgang for alle

Korrekt stavning af søgeord

Tilpasning af browseren

Søgemaskiner til læsehæmmede

Om øvelserne til modulet

I øvelserne til dette modul arbejder du på internettet med din internetbrowser, lærer principper for hyper-tekstnavigation, og hvordan man opsamler bogmærker som hjælp til denne navigation. Samtidig stifter du bekendtskab med en række websteder.

Desuden bliver du introduceret til de forskellige metoder til informationssøgning på internettet, og du bliver præsenteret for nogle af de mest brugte tjenester til informationssøgning.

Du prøver endvidere at vurdere nogle websteder, fx ved at undersøge, hvem der gemmer sig bag webstedernes adresser.

Se øvelser til modulet i IT-værktøjskassen under Tekstbehandling (link fra kursuswebben)

Læsning til modulet

- "Søgning – guide til hurtige og brugbare resultater"
Hvordan finder du den information, du har brug for? Og endnu vigtigere, hvordan vurderer du det fundne?
- Eva Jonsby og Lena Müller: "At vurdere websteder"
En vejledning i bedømmelse af websteders indhold.
- Stig Møller Carlsen: "Internettet er da for alle?", Viadukt 4, 2002, side 22-23
For mennesker med funktionsnedsættelser er det ikke en selvfølge at have adgang til internettets mange muligheder.

Se link til læsning på paedagogisk-it-koerekort.dk.